

**Olli-Pekka
Jauhainen**

**SUKU-
PUUGI**

AGENA

© Olli-Pekka Jauhiainen ja Atena / Kustannusosakeyhtiö Otava 2025
Jyväskylä

Otavan Kirjasäätiö on tukenut teoksen kirjoittamista.

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.

ISBN 978-951-1-51213-4

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2025

Perjantai

1

Eteisessä se tuli heti vastaan, lapsuuden haju. Sekoitus lattiakaakelien ja tapettien alle varastoitunutta, ummehtunutta lehua, joka toi mieleen märän pyykin tai paistorasvan, pullan vaniljaisen tuoksun tai olutmaltaan. Nostalginen tuoksu ei ollut lähtenyt alakerran pintaremontissakaan.

Laskin rinkan lampaanvillamatolle, isä jäi peruuttamaan autoa pihatielle. Uusi laminaattilattia ja amerikkalaistyylinen, kiiltävä keittiösaareke olivat pysäyttävä näky. Lankapuhelin oli jätetty seinään kiinni, vaikka se ei ollut soinnut enää vuosikausiin.

Kaikki tuntui alkavan alusta. Välissä ei ollut poissaoloa, opiskelua, freelancerin elämää Helsingissä.

Takaovi repsotti auki uudelle, katetulle ja lasitetulle kuistille, josta muovautuisi pakkasten tultua kätevä talvipuutarha. Laskevan aurin gon puna liikkui vielä koristeellisilla kaakeleilla, kohta olisi pelkkää lokakuun pimeää.

– Mitä mieltä? äiti kysyi ja riisui kenkänsä uudelleenmaalattuun kenkätelineeseen. Talvipuutarha törrötti talosta kuin läpinäkyvä lisäraaja.

– Hieno, vastasin. Äiti kysyi miten matka meni. Kerroin junan pysähtyneen Suonenjoen ja Mäntyharjun välisellä pitkällä talousmetsävyöhykkeellä, odotettiin vastaantulevaa junaa. Ikkunasta oli auennut rinteeseen nouseva raiskio ja sen huipulla yksinäinen siemenpuu. Minun oli ollut pakko katsoa sitä, pitkään. Jos minulla olisi ollut kamera, olisin tehnyt siitä synkeän reportaasin.

Syyslomaviikon takia juna oli ollut viimeistä penkkiä myöten täynnä.

Äiti tarjosi kombuchaa. Siskoni Maarit oli kuulemma kesällä opettanut valmistusprosessin, ja siitä oli tullut kesän hitti.

– Isäkin on oppinut pitämään siitä, vaikka sanoo, että suomalainen sima on parempaa, äiti sanoi. Parhaaksi makuvaihtoehdoksi oli valikointunut vadelma.

Raahasin puutarhatuolin istuttavaksi, sen hontelot jalat kirskuivat terassilaudoitusta vasten. Etsin aurinkolaseja niiden omalta paikalta paidan etutaskusta, tajusin jättäneeni ne junaan, penkin selkämyksen säilytystaskuun.

– Eikö tuo haise? kysyin äidiltä ja viittasin hevosentallasäkkiin, joka oli haettu taajaman rajalla sijaitsevalta hevostallilta.

– Lähtee kunnolla kasvu käyntiin, äiti sanoi ja alkoi heti hypistellä niukkalehtistä oliivipuun tainta.

Isä saapui oviaukkoon ja katsoi minua kuin arvioiden. Isä näytti siltä, että oli kuntoillut erityisen ahkerasti, tai vaikutuksesta vastasi tuore, harmaan peittävä hiusväri.

Happi tuntui häviävän huoneesta, joka oli luonnottoman siisti. Isän täytyi olla edelleen loukkaantunut, etten tullut auttamaan edelliskesän remontissa. Yritin säteillä positiivista energiaa, viedä ajatukset siihen ihmeeliseen tosiasiaan, että olin tosiaan vihdoinkin kotona.

Isä päästi ison haukotuksen ja lähti keittiöön, ehdotti kahveja ennen lähtöä.

– Minne olet menossa? kysyin kynnykseltä.

– Valmistelen metsän vierailuamme varten, isä sanoi.

Rintaa alkoi pistää.

– Niin, se on hyvä, vastasin, ja sitten sanat loppuivat.

Olin miettinyt metsää koko junamatkan, pystymättä rauhoittumaan kirjan lukemiseen tai musiikin kuunteluun. Olin ajatellut isää metsässä, kirkkaanväristä tuulitakkia ja lonksuvia työsaappaita. Kotikaupungin raskaana roikkuvaa taivasta, se painoi ja hankasi kuin karkea myllynkivi.

Kuvitelmissani metsä kasvoi umpeen. Rungot lahosivat pystyyn, tiheä pajukko nousi peittämään polut ja metsätiet. Hapan ja niukka-

kasvuinen maa sai vihdoinkin valoa, jättimäiset saniaiset, niittykukat ja tuoreenvihreät kielot ilmestyivät maatuviin runkojen jäännösten alta. Uudet perhos- ja hyönteislajit valtasivat takaisin sen, joka niiltä oli ryöstetty.

Äiti oli kadonnut keittämään kahveja. Mitä valmistelemista metsässä mahtoi olla? Olisi pitänyt tulla aikaisemmalla junalla eikä keskellä päivää, ettei isä olisi menettänyt kokonaista työpäivää metsässä. Niinhän isä oli ehdottanut puhelimessa, mutta olin kieltäytynyt heräämästä aamuyön junaan.

Seurasin ikkunan läpi, miten isä pakkasi edellispäivän ruoantähteitä nuhjaantuneeseen työreppuunsa. Sen pohjasta tipahteli lattialle sahanpurua ja männynneulasia, jotka äiti kadottaisi keskusimurilla isän lähdettyä.

Miksi isä oli kutsunut, käytännössä vaatinut minut metsää katsomaan ja heti tultuani jätti minut kotiin?

Oikeastaan saattoi olla parempi olla hetken yksin, viettää mahdollisimman vähän aikaa yhdessä.

Kahvit juotiin hiki otsalla. Isä nousi ensimmäisenä pöydästä ylös. Vahvan selän lihakset oikeivat t-paidan alla. Isä saattoi juosta iltapäivän huvitukseksi puolimaratonin ja oli punttisallilla yksi jätkistä vuosikymmenien ikäerosta huolimatta. Teki mieli kertoa, että olin aloittanut lukkopainin peruskurssin, aloittanut pitkän matkan lajissa, jonka parhaat olivat kuin taikureita, he liikkuivat päälläni kuin rasva veden pinnalla, rusensivat minut painonsa alle. Kuristuksen lukittuessa tunne muistutti kuolemista, ainakin luulen niin.

Isä kertoi tulevansa kahdeksaksi kotiin, minä ja äiti jäimme istumaan pöytään. Isä sanoi heit kääntymättä kohti, kuin rangaistuksena, ja katosi ulko-ovesta.

– Onko huoneeni vielä ennallaan? kysyin lopulta.

– Tietenkin, äiti vastasi ja keräsi talouspaperilla keksinmurut saarekkeen heijastavalta pinnalta.

Nousin narisevasta sängystä kyllästyneenä, olin seurannut lukulampun ympärillä pyörivää yökköstä ja kadottanut ajantajuni. Leivinuunin

hehku oli noussut yläkertaan, pakottanut avaamaan tuuletusikkunan, ja sieltä otus oli päässyt räpistelemään sisälle. Se oli varmasti syksyn viimeisiä.

Laitoin läppäriltä ambientlevyn soimaan ja istuin alas vanhalle pyöreälle keinokuitumatolle, joka muistutti värikästä mustaa aukkoa. Se oli ollut huoneessani niin kauan kuin muistin. Lapsena olin leikkinyt sen päällä legoilla, saanut ensimmäisen tahattoman orgasminikin sen päällä. Legopala oli painautunut häpyluuta vasten ja sitten silmissä oli sumentunut, keittiön ja olohuoneen äänet hävinneet toismaailmalliseen kohinaan.

Isä ei ollut tullut vieläkään. Näköjään isää piti odottaa ennen kuin voisimme syödä uunissa odottavan perunalaatikon ja pannulla paistettavat lohimedaljongit, jotka äiti oli käärinyt valmiiksi leikkuulaudalle.

Halusin sanoa sanottavani nopeasti, ajattelematta. Istuttaa isän penkkiin ja sanoa.

2

Kului pikkukaupungin hidasta, raskaana vyöryvää aikaa. Juoksin edelleen pienen pojan ruumiissa ja sen innostuneessa voimassa, syömässä rohtovuohenherneen hampaissa raksuvia siemeniä sen kovasta, mustasta kotelosta, kuvitelmasa, että saisin niistä taikavoimia, elokuun ja lähiön loputtomassa keltaisuudessa.

Oikeasti makasin mustassa aukossa ja ajattelin lohien punaista lihaa. Periaatteessa olin kasvissyöjä, mutta tein kotona poikkeuksia säästyäkseni kiusallisilta keskusteluilta.

Ymmärsin miksi vanha huoneeni tuntui ahtaammalta kuin ennen: olohuoneen vanhat

punertavat kirjahyllyt oli siirretty puoliksi minun ja Maaritin vanhaan huoneeseen.

Suurin osa kirjoista oli isoisän vanhoja kirja-kerhosta tilaamia kirjoja. Aikansa bestsellereitä, jotka oli sittemmin unohdettu, pari revennyttä Agatha Christietä kahdeksankymmentäluvun väreissä, vanhentuneita sieni- ja marjaoppaita, Thomas Mannin *Taikavuori* kauniilla grafiikkakannella. Isän Brian Setzer -juliste pölyyntyä lasikehyksissä, lattialla seinää vasten.

Ala-asteen luokkakuvat seisoivat alemmalla hyllyllä. Fleecepaita pääväreissä, kesyttämätön hiuspyörre takaraivolla. Lapsen taikinakasvot, virnistykseen piilotettu epävarmuus.

En ollut nähnyt Maaritia ainakaan kolmeen vuoteen. Sisareni oli töissä kansainvälisessä ohjelmistoyrityksessä Brysselissä ja kävi Suomesa vain kesäisin, kun oli kaunista ja kuumaa.

Vain lapsenlapset puuttuvat, Maarit valitti minulle puhelimesta. Silloin harvoin, kun soitimme.

Avasin alakaapin narisevat ovet. Valokuva-albumien ja vanhojen verotietokansioiden vieressä lojui läpinäkyviin muovilaatikoihin

varastoitua vanhaa elektroniikkaa, virtalähteitä ja puoliaksi käytettyjä paristoja. Vanha videokamerani makasi muovisen todistusportfolion päällä. Olin ostanut kameran lukion jälkeen, palkkatuetun työharjoittelukauden päätteeksi paikallisesta kameraliikkeestä, käytin siihen pienestä harjoittelupalkasta puolet. Se toimi DV-nauhoilla, joita sai enää tilaamalla netistä.

Nostin kameran käteeni ja yritin käynnistää sen. Akku oli tyhjä. Kääntelin kameraa ja tarkastelin, oliko sen kuoreen tullut naarmuja. Pölykerrosta lukuun ottamatta se näytti yhä melko hyväkuntoiselta.

Asetin silmäni kameran luuppiin ja kuvittelin näkeväni sen läpi menneisyyteen. Yhdeksänkymmentäluvulta saakka palvelut nitisevä pelituoli seiso i kirjoituspöydän edessä. Kuvittelin itseni siihen, tietokonepeli heijastu-
massa kirkkaalta sarveiskalvolta, isä ovenraossa vaatimassa, että menisin ulos, etten mädättäisi aivojani tuijottamalla monitoria. Taustalla naapurin pärisevä ruohonleikkuri tai aggressiiviset sadettajat, räystäspääskyt auringonsäteitä kim-
mottavien peltikattojen yllä.

– Oliko kameran laturista tietoa? huusin alakertaan.

– Minkä kameran? äiti huusi takaisin.

Avasin Maaritin huoneen oven.

– Siellä ei valot toimi, äiti huusi alhaalta. Naksuttelin toimimatonta kytkintä.

Huone oli täytetty pahvilaatikoilla, ikkunas-ta vuotava katuvalon kajo piirsi niihin hopeareunukset. Tuohon huoneeseen Maarit oli sulkeutunut tyttökaveriensa kanssa, kun isä ja äiti olivat mökillä, polttanut sisällä tupakkaa poikabändien laulaessa ehdottomasta rakkaudesta, sitten tuuletta-nut koko sunnuntaiaamupäivän niin että kylmentynyt parkettilattia jätti jalkoihin jäisen pohjallisen.

Valaisin huonetta siivouskomerosta löytyneel-lä taskulampulla. Pahvilaatikon kylkiin oli liimat-tu post it -lappuja: ”kirpparille” tai ”poistoon”. Pahvilaatikon takana pilkotti remonttijätettä, jonka isä oli säästänyt yläkerrassa aloitettavaa re-monttiosuutta varten.

– Ei täältä mitään löydy, huusin, mutta vas-tausta ei kuulunut.

Suljin oven perässäni ja kaaduin takaisin omaan sänkyyni.